

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΘΕΩΡΗΤΙΚΗΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ

4-1-2013

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

Α. Ακόμη, για τους ίδιους λόγους και με τα ίδια μέσα και γεννιέται κάθε αρετή και φθείρεται, το ίδιο και κάθε τέχνη· γιατί παίζοντας κιθάρα γίνονται και οι καλοί και οι κακοί κιθαριστές. Με ανάλογο τρόπο και οι οικοδόμοι και όλοι οι άλλοι· γιατί χτίζοντας με καλόν τρόπο σπίτια, θα γίνουν καλοί οικοδόμοι, χτίζοντας όμως με κακό τρόπο, θα γίνουν κακοί (οικοδόμοι). Γιατί, αν δεν ήταν έτσι τα πράγματα, καθόλου δε θα χρειαζόταν ο άνθρωπος που θα δίδασκε (ο διδάσκαλος), αλλά όλοι θα γίνονταν καλοί ή κακοί (από τη γέννησή τους, από τη φύση τους).

Το ίδιο, λοιπόν, συμβαίνει και με τις αρετές· γιατί, κάνοντας όσα συμβαίνουν στις συναλλαγές μας με τους άλλους ανθρώπους, γινόμαστε άλλοι δίκαιοι και άλλοι άδικοι, κάνοντας όμως όσα έχουν μέσα τους το στοιχείο του φόβου και συνηθίζοντας να φοβόμαστε ή να έχουμε θάρρος, (γινόμαστε) άλλοι ανδρείοι άλλοι δειλοί. Το ίδιο όμως συμβαίνει και με όσα έχουν σχέση με τις επιθυμίες και την οργή (μας)· δηλαδή, άλλοι γίνονται σώφρονες και πράοι, ενώ άλλοι ακόλαστοι και οργίλοι (οξύθυμοι), οι πρώτοι με το να συμπεριφέρονται σ' αυτά με αυτόν τον συγκεκριμένο τρόπο και οι άλλοι με τον άλλο (τον αντίθετο) τρόπο.

Μονάδες 10

Β1. Ο Αριστοτέλης και σε αυτή την ενότητα συνεχίζει την προσπάθειά του να αποδείξει ότι η ηθική έρχεται ως αποτέλεσμα επανάληψης των ηθικών πράξεων παραθέτοντας ένα ακόμη επιχείρημα. Προσπαθώντας λοιπόν να αποδείξει ότι η ηθική αρετή δεν είναι εκ φύσεως, αλλά καλλιεργείται και κατακτιέται με την εξάσκηση, μεταφέρεται στο χώρο της πολιτικής φέρνοντας ένα παράδειγμα σαν μαρτυρία (μαρτυρεί δέ). Το επιχείρημα το αντλεί από τον χώρο της πόλης, καθώς για τον φιλόσοφο υπάρχει στενή σχέση μεταξύ ηθικής και πολιτικής. Πρέπει να παρατηρήσουμε ότι χρησιμοποιεί το ρήμα «μαρτυρεί», θέλοντας να προσδώσει στα λεγόμενά του το χαρακτήρα μαρτυρίας, δηλαδή ισχυρού αποδεικτικού τεκμηρίου της θέσης του. Το γεγονός ότι είναι ένα ακόμη επιχείρημα (και ότι έχουν προηγηθεί και άλλα) το μαρτυρεί η χρήση του προσθετικού «καί» («καί τὸ γινόμενον») και αφορά το έργο των νομοθετών. Το επιχείρημα λοιπόν, έχει να κάνει με τον τρόπο που λειτουργούν οι νομοθέτες. Αυτοί έχουν ως βασικό στόχο και επιδίωξη να κάνουν τους πολίτες να αποκτήσουν την ηθική αρετή μέσω του εθισμού σε ανάλογες πράξεις και συμπεριφορές («οἱ γὰρ νομοθέται τοὺς πολίτας ἐθίζοντες ποιοῦσιν ἀγαθούς, ...»). Η ουσία λοιπόν του επιχειρήματος είναι η εξής: αν η ηθικές αρετές ήταν ἐμφυτες στον άνθρωπο (από τη γέννησή του), τότε οι νομοθέτες θα ήταν άσκοπο, μάταιο να κάνουν όλες αυτές τις ενέργειες και να προσπαθούν να τους κάνουν καλούς πολίτες, αφού όλοι θα γεννιόντουσαν με ή χωρίς αυτές και οποιαδήποτε προσπάθεια δεν θα μπορούσε να μεταβάλλει αυτά τα χαρακτηριστικά. Έτσι αποδεικνύεται αφενός ότι οι ηθικές αρετές δεν υπάρχουν μέσα μας εκ φύσεως και αφετέρου ότι αυτές δεν αποκτώνται αλλιώς παρά μόνο με τη διαρκή άσκηση και την επανάληψη ηθικών πράξεων.

Μονάδες 15

B2. Παιδαγωγική αξία του εθισμού: Ο Αριστοτέλης, όπως προαναφέρθηκε, μας λέει ότι ο ένας ή ο άλλος τρόπος συμπεριφοράς και ο εθισμός σε αυτόν, διαμορφώνει τα μόνιμα στοιχεία του χαρακτήρα μας (είτε αυτά είναι καλά είτε κακά) και εκεί κάπου βρίσκει την ευκαιρία να μιλήσει για την παιδαγωγική αξία του εθισμού (την αξία δηλαδή που έχει ο εθισμός στην αγωγή του ατόμου). Πίστευε πως με την παιδεία και την αγωγή, η οποία εθίζει το άτομο σε συγκεκριμένους τρόπους συμπεριφοράς, το άτομο βοηθιέται στην απόκτηση της αρετής που είναι προϋπόθεση για την ευδαιμονία τη δική του και της πόλεως. Δύο πράγματα τονίζει με ιδιαίτερη έμφαση: α) την πρωτεύουσα σημασία της παιδείας και της αγωγής, και β) ότι όσο πιο νωρίς αρχίσει η παιδεία και η αγωγή, τόσο πιο πολλές θα είναι οι ελπίδες να αποδειχτούν αυτές αποτελεσματικές και γόνιμες. Παίζει, δηλαδή, πολύ μεγάλο ρόλο στη διαμόρφωση της προσωπικότητάς τους, το πως θα συνηθίσουν τα παιδιά από μικρή ηλικία να ενεργούν σωστά ή όχι (από ηθική άποψη). Ένας λόγος για τον οποίον πρέπει ο εθισμός να αρχίσει από μικρή ηλικία, είναι το γεγονός ότι η μικρή ηλικία είναι πιο κατάλληλη για να εγγραφούν και να αποτυπωθούν στην ψυχή του ανθρώπου τα στοιχεία του χαρακτήρα του και να αρχίσει να διαμορφώνει ηθική συνείδηση (πριν προλάβουν και επιδράσουν άλλα στοιχεία). Εξάλλου ο εθισμός και η παιδευτική διαδικασία απαιτούν πολύ χρόνο (γί' αυτό η διαδικασία πρέπει να ξεκινήσει από μικρή ηλικία, όσο το δυνατό νωρίτερα). Ο Αριστοτέλης φτάνει στο ακραίο σημείο να πει ότι ο εθισμός είναι το πᾶν για την ηθική διαπαιδαγώγηση του ατόμου, παραμερίζοντας την αξία άλλων παραγόντων όπως π.χ. είναι το περιβάλλον (δηλαδή σε τι περιβάλλον μεγαλώνει κανείς).

Για να τονίσει ο Αριστοτέλης τη σημασία του εθισμού στη διαπαιδαγώγηση του νέου, παρεκκλίνει από τη συνηθισμένη λιτότητα λόγου που χρησιμοποιεί και έτσι βρίσκουμε πολλά εκφραστικά μέσα:

α) σχήμα άρσης και θέσης: *οὐ μικρόν, ἀλλὰ πάμπολυ.*

β) σχήμα λιτότητας: «οὐ μικρόν»

γ) σχήμα υπερβολής: *τό πᾶν.*

δ) σχήμα επιδιόρθωσης: *οὐ μικρόν οὖν διαφέρει...ἀλλὰ πάμπολυ, μᾶλλον δέ το πᾶν.*

ε) κλιμάκωση με προϊούσα (αυξανόμενη) σημασιολογική ένταση του επιρρηματικού προσδιορισμού: *(οὐ μικρόν=) πολύ --- πάμπολυ --- τό πᾶν.*

Μονάδες 15

B3. Σχολικό βιβλίο σελ. 147 (Ὡσπου στα 323 π.Χ. ἔφτασε... την επόμενη χρονιά).

Μονάδες 10

B4. στροβίλισμα: ἀναστρέφεισθαι

διαφθορέας: φθίρεται

ἀπραγος: πράττοντες

εναλλαγή: συναλλάγμασι

διδασκτορικό: διδάξοντος

γηγενής: γινόμενον

Φροντιστήρια
ΣΥΣΤΗΜΑ

ΚΕΝΤΡΟ

Αγίας Σοφίας 39 2310.244.444

ΝΤΕΠΩ

Β. Όλγας 203 2310.428.400

ΕΥΟΣΜΟΣ

Μ.Αλεξάνδρου 45 2310.770.360

έθιμο: έθιζοντες, έθιζόμενοι, έθιζεσθαι
εξοργιστικός: όργας
διηνεκής: διαφέρει
θαρρετά: θαρρείν

Μονάδες 10

ΤΙΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΕΠΙΜΕΛΗΘΗΚΑΝ ΟΙ ΚΑΘΗΓΗΤΕΣ:
ΚΑΡΑΒΑΣΙΛΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ
ΤΣΕΛΙΟΥ ΚΑΤΕΡΙΝΑ

ΣΥΣΤΗΜΑ

**ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΤΑ ΘΕΜΑΤΑ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ
ΤΗΣ Γ' ΛΥΚΕΙΟΥ (ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ)
04/01/2013**

1. Θέλω λοιπόν να επανέλθω σε όσα ύστερα από αυτά έπραξα ως πολιτικός και εξετάστε πάλι σε αυτά ποιο ήταν το καλύτερο για την πόλη. Επειδή, δηλαδή, έβλεπα, Αθηναίοι, το ναυτικό μας να καταστρέφεται και τους πλούσιους από τη μία να απαλλάσσονται από τους φόρους με μικρές δαπάνες, ενώ όσους από τους πολίτες είχαν μέτρια ή μικρή περιουσία να τη χάνουν κι επιπλέον την πόλη εξαιτίας των παραπάνω να χάνει τις ευκαιρίες, πέτυχα τη θέσπιση νόμου, σύμφωνα με τον οποίο τους πρώτους, δηλαδή τους πλούσιους, ανάγκασα να κάνουν τα πρόποντα, ενώ τους φτωχούς απάλλαξα από το να αδικούνται και, πράγμα που ήταν πολύ χρήσιμο για την πόλη, έκανα τις προετοιμασίες να γίνονται στην ώρα τους

2. α. οὔς, ταῖς πόλεσι, πλουσιωτάτους, (ῶ) ἀτελές, χρησίμως
β. ἐπάνελθε, σκοποῖτε, ὀψόμενος, καταλυθῆναι, τῷ ἀναγκάσαντι

3. α. καταλυόμενον: κατηγορηματική μετοχή μέσω του ρηματικού τύπου ὀρῶν στο τό ναυτικόν μικρά: σύστοιχο αντικείμενο στη μετοχή κεκτημένους τῶν πολιτῶν: γενική διαιρετική στο τούς κεκτημένους τούς πλουσίους: επεξήγηση στο τούς μὲν τῇ πόλει: δοτική αντικειμενική στο χρησιμώτατον

β. δευτερεύουσα ονοματική πλάγια ερωτηματική πρόταση. Εισάγεται με την ερωτηματική αντωνυμία τί (μερικής αγνοίας), εκφέρεται με οριστική, γιατί δηλώνει το πραγματικό και συντακτικῶς λειτουργεί ως αντικείμενο στο ρήμα σκοπεῖτε

γ. ἐπεὶ ἑώρων/ ὀρῶμι-ὀρώην

ΤΙΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΕΠΙΜΕΛΗΘΗΚΑΝ ΟΙ ΚΑΘΗΓΗΤΕΣ:

**ΒΑΒΑΡΟΥΤΣΟΣ ΒΙΚΤΩΡ
ΒΑΒΟΥΡΑ ΜΑΡΙΑ
ΠΟΝΤΙΚΗ ΚΥΡΙΑΚΗ**